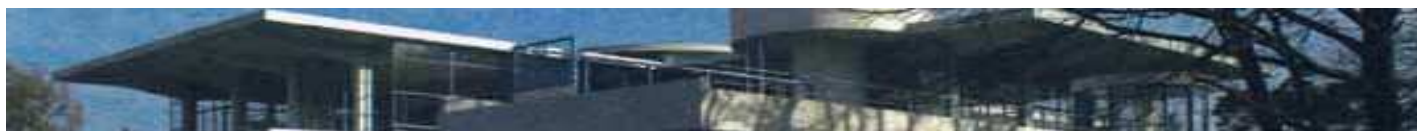

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectierapport Marechauseemuseum

Samenvatting

Dit inspectierapport betreft het collectiebeheer van het Marechausseemuseum. Sinds 2014 is de in dat jaar opgerichte Koninklijke Stichting Defensiemusea verantwoordelijk voor het beheer. De collectie is eigendom van de Stichting Museum der Koninklijke Marechaussee, die voor 2014 ook het collectiebeheer voerde.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de inspectie naar het planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de collectie. Ook is verslag gedaan van de zichtbaarheid van de collectie.

De Erfgoedinspectie komt tot de volgende conclusies:

Het collectiebeheer is niet op orde. De tekortkomingen in het beheer zijn niet recentelijk ontstaan en zijn te kwalificeren als ernstig. Dit betekent dat er een direct risico is voor schade aan en vermissingen van de collectie. In het bijzonder betreft dit de collectie objecten.

De belangrijkste tekortkomingen doen zich voor in de registratie van de collectie en in de bewaaromstandigheden. Bij de inspectie is naar voren gekomen dat een onbekend maar substantieel aantal objecten niet is geregistreerd of niet is voorzien van een uniek inventarisnummer. Ook is de standplaatsregistratie in hoge mate niet actueel. Verder blijkt de depotcapaciteit te klein voor de omvang van de collectie, hetgeen leidt tot enkele overvolle depots. Daarnaast schiet de inrichting van enkele depots tekort en kan het heersende binnenklimaat in delen van het museum de conditie van kwetsbaarder objecten aantasten.

Op grond van deze conclusies doet de Erfgoedinspectie de aanbeveling om op korte termijn enkele maatregelen te nemen gericht op de tekortkomingen in de standplaatsregistratie en de klimaatomstandigheden. Bij de standplaatsregistratie is het van belang dat de problematiek niet verder toeneemt, bijvoorbeeld door toepassing van sleutelbeheer voor de depots. Voor de klimaatomstandigheden kan worden bezien of dit op de meest kritische plaatsen kan worden verbeterd, bijvoorbeeld door extra of gerichte inzet van mobiele vochtregulering.

Om de vastgestelde knelpunten structureel aan te pakken zijn ingrijpendere maatregelen nodig. Daarom beveelt de Erfgoedinspectie aan deze tekortkomingen en alternatieven voor het oplossen daarvan te betrekken in de lopende discussie over de strategische koers van het Marechausseemuseum. Besluitvorming over de museumlocatie en die van de depotvoorzieningen kan immers mede van invloed zijn op het wegnemen van de vastgestelde tekortkomingen. In een op te stellen collectiebeleidsplan kunnen vervolgens de concrete verbeterdoelstellingen worden vastgesteld en projectmatig worden geoperationaliseerd. Het spreekt voor zich dat het is aan te bevelen om aan dit traject prioriteit toe te kennen.

Inhoud

Samenvatting—3

1 Inleiding—6

- 1.1 Aanleiding—6
- 1.2 Onderwerp en vraag—6
- 1.3 Inspectiemethode—6
- 1.4 Opzet van het rapport—6

2 Overzicht van conclusies en aanbevelingen—8

- 2.1 Planmatig beleid—8
- 2.2 Registratie—8
- 2.3 Behoud—8
- 2.4 Veiligheidszorg—9
- 2.5 Zichtbaarheid—9
- 2.6 Administratieve organisatie—9

3 Planmatig beleid—10

- 3.1 Inleiding—10
- 3.2 Bevindingen—10

4 Registratie—12

- 4.1 Inleiding—12
- 4.2 Bevindingen—12
- 4.3 Conclusies—13
- 4.4 Aanbevelingen—13

5 Behoud—14

- 5.1 Inleiding—14
- 5.2 Bevindingen—14
- 5.3 Conclusies—15
- 5.4 Aanbevelingen—16

6 Veiligheidszorg—17

- 6.1 Inleiding—17
- 6.2 Bevindingen—17
- 6.3 Conclusies—17
- 6.4 Aanbevelingen—18

7 Toegankelijkheid—19

- 7.1 Inleiding—19
- 7.2 Bevindingen—19
- 7.3 Conclusies—19
- 7.4 Aanbevelingen—19

8 Administratieve organisatie—20

- 8.1 Inleiding—20
- 8.2 Bevindingen—20
- 8.3 Conclusies—20
- 8.4 Aanbevelingen—20

Bronnen—21

Lijst van geraadpleegde documenten—21

Profiel Marechauseemuseum—22

Colofon—23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2014 heeft een herinrichting van het museale bestel van het Ministerie van Defensie plaatsgevonden. In dit verband heeft de Stichting Museum der Koninklijke Marechaussee (de museumstichting) de collectie in bruikleen gegeven aan het Ministerie van Defensie. Het ministerie heeft voor het beheer van de collectie een beheerovereenkomst gesloten met de Koninklijke Stichting Defensiemusea (KSD). Het Marechausseemuseum maakt met drie andere Defensiemusea deel uit van deze stichting.

Door de bruikleenovereenkomst is de collectie aan de zorg van de staat toevertrouwd en is deze aan te merken als rijkscollectie op grond van de Erfgoedwet. De Erfgoedinspectie is belast met het toezicht op de naleving van de Erfgoedwet en de hierin opgenomen normen voor het beheer van de rijkscollectie.

1.2 Onderwerp en vraag

De wettelijke beheernormen richten zich op het voeren van een planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de collectie. Ook moet de toegankelijkheid van de collectie voor het publiek worden bevorderd.

Om te beoordelen of het Marechausseemuseum voldoet aan de wettelijke beheernormen is op 30 en 31 augustus 2017 een inspectie uitgevoerd. De inspectie is te beschouwen als nulmeting.

1.3 Inspectiemethode

Een inspectie bestaat uit een documentenanalyse en een locatiebezoek. De documentenanalyse richt zich bijvoorbeeld op beleidsdocumenten, uitvoeringsplannen, protocollen en controleverslagen.

Een belangrijke bron is de Monitor Erfgoedinspectie (monitor). Dit is een tweejaarlijkse digitale vragenlijst gericht aan de museale beheerders van de rijkscollectie. De monitor is een instrument voor zelfevaluatie en voor het toezicht van de Erfgoedinspectie. In het kader van deze inspecties is de museale instellingen verzocht deze vragenlijst in te vullen.

Het locatiebezoek bestaat uit het voeren van gesprekken en een praktijktoets. Gesprekken worden gevoerd met de directeur¹ en de direct verantwoordelijke(n) voor het collectiebeheer. Onderdeel van de praktijktoets is een binomiale steekproef op de collectieregistratie. Hiermee kan een 90% betrouwbare uitspraak worden gedaan op de kwaliteit van de collectieregistratie. Verder toetst de Erfgoedinspectie tijdens een rondgang door de tentoonstellings- en depotruimten een aantal feitelijke beheeraspecten, zoals de bewaaromstandigheden en veiligheidsmaatregelen. De conceptrapportage is ter verificatie van de bevindingen voorgelegd aan de geïnspecteerde instelling, waarna de opmerkingen zijn verwerkt in het eindrapport.

1.4 Opzet van het rapport

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de conclusies en aanbevelingen. De hoofdstukken 3 t/m 7 hebben betrekking op de inhoudelijke onderwerpen. Ieder hoofdstuk begint met een introductie van het betreffende onderwerp, gevolgd door

¹ Kort voor de inspectie is de toenmalig directeur, dhr. Van der Heijden, teruggetreden. Hierdoor heeft geen gesprek met de vestigingsdirecteur van het Marechausseemuseum plaatsgevonden.

de bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Ten slotte bevat het rapport een bronnenoverzichten en een profiel van het museum.

2 Overzicht van conclusies en aanbevelingen

Hieronder treft u een samenvatting aan van de conclusies en aanbevelingen in de navolgende hoofdstukken van het rapport.

2.1 Planmatig beleid

Conclusie

- Het vastgestelde collectiebeleid 2010-2014 behoeft actualisering. De jaarplannen volstaan als instrument om het vigerende beleid te operationaliseren.

Aanbeveling

- Betrek bij de actualisering de vast te stellen koers voor het museum, het door de KSD vastgestelde collectiebeleid en de aanbevelingen uit dit rapport. Kies een bij een beleidsintensivering passende operationele uitwerking en besteed daarbij aandacht aan de benodigde personele capaciteit.

2.2 Registratie

Conclusie

- De collectieregistratie van met name de collectie objecten schiet dusdanig te kort dat dit een direct risico vormt voor het vermist raken van objecten. De grootste tekortkomingen betreffen het niet geregistreerd zijn van objecten, het ontbreken van inventarisnummers op objecten en op grote schaal voorkomende omissies in de standplaatsregistratie. De registratie van de collectie boeken is op deze onderdelen wel op orde. De kwaliteit van die registratie is voor verbetering vatbaar wat betreft de registratie van de juridische status, herkomstgegevens en de fysieke staat.

Aanbeveling

- Draag er voor de korte termijn zorg voor dat tekortkomingen in de standplaatsregistratie niet verder toenemen. Neem meer fundamentele maatregelen voor het op orde brengen van de registratie en koppel dit zo mogelijk aan de strategische beleidskeuzes voor het museum. Verbeter ten slotte op onderdelen de registratie van de collectie boeken.

2.3 Behoud

Conclusie

- De depotcapaciteit en de depotinrichting schiet op enkele plaatsen tekort, hetgeen kan leiden tot schade aan de collectie. Op termijn kan ook conditieverlies van kwetsbaarder materialen optreden door een ontoereikend binnenklimaat, vooral in de tentoonstellingsruimten. Ook de beheersing van de risico's op lichtschade en schade door ongedierte is voor verbetering vatbaar.

Aanbeveling

- Verbeter voor de korte termijn de klimaat- en lichtomstandigheden omstandigheden op de meest kritische plaatsen en intensiver de controle op de conditie van kwetsbare collectie in het museumgebouw. Neem structurele maatregelen ter verbetering van de depotcapaciteit- en inrichting en betrek dit bij het bepalen van de strategische koers van het museum.

2.4 Veiligheidszorg

Conclusie

- Het museum heeft aantoonbaar maatregelen genomen in het kader van de veiligheidszorg voor de collectie. Het ontbreekt echter aan een actuele risicoanalyse voor de collectie teneinde te beoordelen of de genomen maatregelen toereikend zijn ter beheersing van de voorkomende risico's. Onderdelen van de collectiehulpverlening bij calamiteiten zijn uitgewerkt, maar het ontbreekt nog aan een volledig CHV-plan.

Aanbeveling

- Stel een risicoanalyse op gericht op de veiligheidszorg voor de collectie. Werk de collectiehulpverlening verder uit in een CHV-plan en oefen dit plan vervolgens op praktische uitvoerbaarheid.

2.5 Zichtbaarheid

Conclusie

- Het museum streeft een herinrichting van de huidige vaste presentatie van de collectie na. De collectie is thans geheel niet digitaal ontsloten. Het collectiebeleid van de KSD is er op gericht om de digitale ontsluiting in 2020 te realiseren.

Aanbeveling

- Betrek de verbetering van de fysieke presentatie van de collectie in het vast te stellen strategisch beleid voor het museum. Voer planmatig de ambitie uit om de collectie ook digitaal te ontsluiten. Koppel dit zo mogelijk aan de maatregelen om de collectieregistratie te verbeteren.

2.6 Administratieve organisatie

Conclusie

- Het beleid van de KSD is gericht op verbetering van de beschikbaarheid van uniforme procedures voor de vestigingen. Het museum beschikt thans in onvoldoende mate over vastgestelde procedures. Dit geeft mogelijk risico's bij de inzet van vrijwilligers.

Aanbeveling

- Voer het beleidsvoornemen uit en draag daarbij zorg voor voldoende deskundig personeel om de procedures te implementeren en de toepassing ervan te bewaken.

3 Planmatig beleid

3.1 Inleiding

De uitvoering van de beheertaken in het kader van de Erfgoedwet dient te zijn geborgd in vastgesteld planmatig beleid. Dit zorgt er voor dat het beheer niet ad hoc plaatsvindt, maar op basis van in het beleid vastgelegde doelstellingen die zijn gebaseerd op een actuele analyse van de beheersituatie. Realisatie van de doelstellingen vindt plaats door een planmatige uitwerking. Dit betekent dat de doelen zijn geoperationaliseerd in bijvoorbeeld een (meerjaren)planning of in projectplannen. Hierin zijn de realisatietermijnen aangegeven en de benodigde middelen, zoals de personele capaciteit.

3.2 Bevindingen

Beleid

Omtrent de toekomst van het Marechauseemuseum dient een aantal strategische keuzes te worden gemaakt. Dit is te lezen in de meerjarenvisie van de KSD en in de jaarplannen van het museum. De museumstichting, de KSD en andere betrokken partijen voeren hierover overleg. Die keuzes betreffen o.a. de museumlocatie, het centraliseren van depotfuncties in Soesterberg en Den Helder en in samenhang daarmee het saneren van de collectie.

Het collectiebeleid van het Marechauseemuseum dateert uit 2011 en heeft actualisering. Zo zullen de te maken strategische keuzes mogelijk van grote invloed zijn op het collectiebeleid voor de komende periode. Ook doelstellingen in het collectieplan 2016-2011 van de KSD, bijvoorbeeld gericht op standaardisatie van het collectiebeheer, dienen nog te worden uitgewerkt in het collectiebeleid voor het Marechauseemuseum. Ten slotte dienen bij de actualisering van het collectiebeleid de in dit rapport geconstateerde tekortkomingen te worden betrokken.

Planmatige uitvoering

In aansluiting op het te actualiseren collectiebeleid zal ook de planmatige uitwerking van het collectiebeleid een upgrade behoeven. In de huidige situatie, waarbij het beheer vooral is gericht op consolidatie, volstaat een uitwerking in jaarplannen. De strategische keuzes voor het museum en in ieder geval het doorvoeren van noodzakelijke verbeteringen zullen een grote operationele impact hebben. Het ligt dan in de rede om een meerjarige planning uit te werken, bijvoorbeeld in een projectstructuur. Aandachtspunt hierbij zal een toereikende personele capaciteit zijn om de doelstellingen te realiseren. Deze capaciteit is reeds nu niet toereikend, zoals ook in de jaarplannen is weergegeven.

Conclusies

- Het collectiebeleid heeft actualisering.
- De planmatige uitwerking is toereikend in de huidige situatie.

Aanbevelingen

- Actualiseer het collectiebeleid volgens op het te bepalen strategisch beleid voor het museum en baseer dit mede op het collectiebeleid van de KSD.
- Betrek de aanbevelingen in dit rapport bij zowel het strategisch beleid als bij het te actualiseren collectiebeleid.

- Operationaliseer de beleidsdoelstellingen in een meerjarenplanning en voorzie in voldoende personele capaciteit.

4 Registratie

4.1 Inleiding

De registratie van een aantal basisgegevens van de museale cultuurgoederen is voorwaarde voor goed collectiebeheer. In de registratie zijn ten minste opgenomen gegevens met betrekking tot de identificatie, de juridische status, de standplaats en de conditie van de cultuurgoederen.

De beheerder hanteert een geautomatiseerd registratiesysteem dat aansluit op het systeem van de minister. In 2020 moet dit zijn gerealiseerd.

4.2 Bevindingen

Registratiesysteem

De collectieregistratie is volledig geautomatiseerd en wordt gevoerd in een actuele versie van Adlib-Museum. In de registratie zijn twee databases te onderscheiden voor respectievelijk de collectie objecten en de collectie boeken en tijdschriften (documenten). De geregistreerde collectie bestaat uit 16.473 objecten, 11.458 boeken en 1.491 tijdschriften. De fotocollectie van het museum wordt niet door de KSD beheerd. Deze collectie maakt geen deel uit van de bruikleenovereenkomst tussen de museumstichting en het ministerie van Defensie.

Registratiekwaliteit

De kwaliteit van de registratie van de objectencollectie schiet ernstig tekort. Dit betreft meerdere onderdelen.

Zo zijn tijdens de inspectie in de tentoonstellingsruimten en in de depots meerdere objecten aangetroffen zonder inventarisnummer. In de meeste gevallen betreft dit ongeregistreerde objecten, maar ook geregistreerde objecten waarvan het inventarisnummer van het object is losgeraakt.

Verder is de standplaatsregistratie in veel gevallen niet actueel. Dit blijkt uit de tijdens de inspectie getrokken steekproef. Van veel objecten is het niet duidelijk waar deze zich nu in het museum bevinden. Vastgesteld is dat dit (mede) is veroorzaakt door het niet consequent aanpassen van de standplaats in de collectieregistratie na verplaatsing van het object. Dit doet zich voor bij de herinrichting van tentoonstellingszalen en bij verplaatsingen in en tussen depots. Hierbij kwam ook naar voren dat er –met uitzondering van de wapenkamer- geen sleutelbeheer voor de depots is, zodat een ieder vrije toegang heeft om objecten te verplaatsen. Ook voert het museum –wederom met uitzondering van de wapenkamer- geen systematische standplaatscontroles uit. Mogelijke andere verklaringen zijn volgens het museum een hernummering van objecten in het verleden of een eerder conversieprobleem in Adlib. Dit is echter niet feitelijk aangetoond tijdens de inspectie.

De vindbaarheid van objecten wordt daarnaast bemoeilijkt doordat de standplaatsaanduidingen in de registratie niet altijd specifiek genoeg zijn. Ook zijn enkele depots overvol, zoals het realiadepot, waardoor objecten niet ordelijk zijn opgeslagen.

Pluspunt in de registratie van de collectie objecten is de mate waarin identificerende gegevens zijn vastgelegd, de registratie van de juridische status

(eigendomssituatie) en de registratie van de fysieke staat van objecten. Dit hangt samen met een in het registratiesysteem aangebrachte voorziening die het invullen van een waarde in enkele velden op objectniveau verplicht. Wel zijn uit de steekproef aanwijzingen naar voren gekomen dat de geregistreerde fysieke staat niet in alle gevallen ook de actuele conditie weergeeft.

De registratie van de collectie boeken is op orde wat betreft het vastleggen van identificerende gegevens en de actuele standplaats. Er zijn tijdens de inspectie geen ongeregistreerde boeken aangetroffen en de in de steekproef geselecteerde boeken bleken zich op de geregistreerde standplaats te bevinden. Daarentegen is vastgesteld dat de juridische status en de actuele fysieke staat niet in de collectieregistratie zijn vastgelegd.

Schematisch zijn de bevindingen van de steekproef als volgt weer te geven:

Collectie	Identificatie	Standplaats	Juridische status	Fysieke staat
<i>Objecten</i>	Voldoende, waarvan 71% met afbeelding	Onvoldoende, in 63% is de geregistreerde standplaats niet actueel	Voldoende	Voldoende, mogelijk niet altijd actueel
<i>Boeken</i>	Voldoende	Voldoende	Onvoldoende, geheel niet geregistreerd	Onvoldoende, geheel niet geregistreerd

4.3

Conclusies

- De registratie van de collectie objecten is niet op orde wat betreft ongeregistreerde collectie en de standplaatsregistratie. De tekortkomingen zijn dermate groot dat dit een direct risico voor de collectie met zich meebrengt.
- De registratie van de collectie boeken is niet op orde wat betreft de registratie van de juridische status en de fysieke staat.

4.4

Aanbevelingen

- Tref op de korte termijn maatregelen om de problematiek van de standplaatsregistratie van de objectencollectie niet verder te vergroten.
- Neem fundamentele maatregelen gericht op een dekkende registratie van de objectencollectie en het vastleggen van actuele standplaatsen. Bezie hierbij de mogelijkheid deze maatregelen in samenhang te nemen met strategische beleidskeuzes voor het museum.
- Neem maatregelen gericht op het verbeteren van de registratie van de collectie boeken.

5 Behoud

5.1 Inleiding

Door er voor zorg te dragen dat de collectie in goede staat blijft wordt deze ook voor volgende generaties behouden. Passende bewaaromstandigheden voor de collectie zijn daarbij van belang. Wat passend is is maatwerk. Dit hangt samen met de aard en het gebruik van de collectie en met het gebouw.

Passende bewaaromstandigheden worden beïnvloed door de inrichting van ruimten waar cultuurgoederen zich bevinden, door klimaat- en lichtbeheersing en door het tegengaan van biologische en chemische aantasting en vervuiling. In voorkomende situaties dient verval te worden tegengegaan of te worden hersteld door conservering en restauratie van de museale cultuurgoederen.

5.2 Bevindingen

Depotcapaciteit en -inrichting

De depotcapaciteit is ontoereikend voor de omvang van de huidige collectie. Dit blijkt uit enkele overvolle depotruimten in het museumgebouw, zoals het realiadepot, waar de collectie op de grond en gestapeld in stellingen is opgeslagen. Ook het depot op de verdieping in de dependance is als te vol aan te merken om verantwoord te kunnen beheren.

Verder voldoet de inrichting van enkele depots niet aan de gangbare museale standaards. Een voorbeeld hiervan is het schilderijendepot, waar de schilderijen op de grond in houten kratten en staand tegen elkaar zijn opgeslagen. Er is een aanvang gemaakt met het verbeteren van de verpakkingsmaterialen, zoals het toepassen van zuurvrije passe-partouts.

Klimaatbeheersing

Het binnenklimaat vormt op enkele plaatsen in het museum een risico voor een duurzaam behoud van de collectie. In verband met de monumentale status van het museumgebouw is geen klimaatinstallatie aangebracht. Ook de dependance is niet geklimatiseerd. Het binnenklimaat wordt beïnvloed door verwarming en natuurlijke ventilatie, aangevuld met mobiele vochtregulering. Het museum monitort het binnenklimaat in de museale ruimten met digitale dataloggers. Hierbij hanteert het museum gangbare streefwaarden² voor een uit verschillende materiaalsoorten samengestelde collectie. Uit beschikbaar gestelde metingen³ blijkt dat, met uitzondering van de bibliotheek, de streefwaarden in alle ruimten worden onder- en overschreden. Vooral in de tentoonstellingsruimte op zolder (Bumazaal) en -in minder mate- in de tentoonstellingsruimten op de eerste verdieping, treedt een sterk afwijkende en grillig verlopende vochtigheidsgraad op. Met name deze ontwikkelingen in het binnenklimaat geven risico's op aantasting van bepaalde materiaalsoorten. Het museum heeft toegelicht dat de huidige vaste presentatie geen mogelijkheid biedt rekening te houden met het heersende binnenklimaat in de verschillende ruimten.

Lichtbeheersing

Het museum neemt maatregelen om het risico op lichtschade te voorkomen. Dit risico doet zich vooral voor op de begane grond en de eerste verdieping van het

² een temperatuur van 18-21°C en een vochtigheidsgraad van 48-55%

³ Deze betreffen de periode 31-5-2017 – 26-7-2017

museumgebouw, waar rechtstreeks daglicht naar binnen valt. De ramen op de eerste verdieping zijn in 2017 beplakt met UV-werende folie. Mits hiervoor budget beschikbaar wordt gesteld worden in 2018 ook de ramen op de begane grond met folie beplakt. Bij een aantal kwetsbare aquarellen op de benedenverdieping is inmiddels UV-werend glas geplaatst. Deze aquarellen hebben overigens wel eerder onherstelbare lichtschade opgelopen.

Een andere maatregel, die ook van invloed is op de temperatuur, is de vervanging van gloeilampen door led-verlichting. Het museum geeft hierbij aan dat het wenselijk is ook de armaturen te vervangen, zodat ook de belichtingsduur kan worden beïnvloed. Ook hierbij speelt beschikbaar budget volgens het museum een rol.

Pestcontrol en schoonmaken

De preventieve controle op en bestrijding van aantasting door ongedierte behoeft aanscherping. Uit ter beschikking gestelde documentatie blijkt dat de controle op en bestrijding van muizen is uitbesteed. Verder zijn specifieke lampen geïnstalleerd voor de bestrijding van vliegende insecten. Voor de controle op de aantasting door andere insecten, zoals papiervisjes, zijn protocollen opgesteld om deze zelf uit te voeren, onder meer door middel van plakvallen. In de praktijk vinden deze controles echter niet (systematisch) plaats.

Het schoonmaken van de publieke en niet-publieke ruimten vindt naar behoren plaats. Het schoonmaken van de publieke ruimten is uitbesteed. De depots, vitrines en collectie maakt het museum zelf schoon. Dit laatste gebeurt als daartoe aanleiding is.

Conservering en restauratie

Er hebben zich tijdens de inspectie geen aanwijzingen voorgedaan dat onderdelen van de collectie in slechte staat verkeren. Het museum voert conditiecontroles uit bij handelingen met de collectie en door waarneming van tentoongestelde en opgeslagen objecten. De collectie vuurwapens wordt door de maandelijkse steekproef op de standplaats intensiever gecontroleerd.

In het collectieplan 2016-2020 van de KSD is vastgesteld dat restauraties in principe alleen plaatsvinden als dit wenselijk is voor presentatiedoeleinden. Voor het cyclisch onderhoud van verschillende kavels (bijvoorbeeld voertuigen en schepen) sluit de KSD raamcontracten af met externe partijen. Het museum verwacht dat de KSD nog dit jaar een raamcontract afsluit voor het onderhoud van gemotoriseerde voertuigen. Hiermee is het onderhoud geregeld voor de in de dependance gestalde voertuigen van het museum.

In het schoenendepot vindt jaarlijks onderhoud van het leren schoeisel plaats door vrijwilligers.

5.3

Conclusies

- De depotcapaciteit en -inrichting is op meerdere plaatsen ontoereikend en geeft het risico op schade aan de collectie. Er is een aanvang gemaakt met het verbeteren van verpakkingsmaterialen.
- De klimaatomstandigheden zijn vooral in enkele tentoontellingsgedeelten van het museum ontoereikend en kunnen op termijn leiden tot aantasting van kwetsbaarder materialen.
- De maatregelen om lichtschade te beperken zijn nog niet voltooid.
- Er is voldoende aandacht voor het tegengaan van vervuiling van de collectie. De controle op aantasting door ongedierte vertoont hiaten.

- Gezien de conserveringsrisico's is de controle op de conditie van de collectie mager ingevuld.

5.4

Aanbevelingen

- Verbeter de depotsituatie en betrek dit bij het bepalen van de strategische koers voor het museum.
- Tref maatregelen om de klimaatomstandigheden op de meest kritische plaatsen in het museum te verbeteren, bijvoorbeeld door (extra) inzet van mobiele apparatuur.
- Voltooi de maatregelen om lichtschade te voorkomen.
- Monitor meer systematisch de conditie van de meest kwetsbare collectie en overweeg om ook de controles op en bestrijding van insecten uit te besteden.

6 Veiligheidszorg

6.1 Inleiding

Veiligheidsmaatregelen moeten de kans op schade of zelfs verlies van museale cultuurgoederen voorkomen en beperken. In het veiligheidsbeleid is voorzien in organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die ten minste betrekking hebben op de risico's van diefstal, vermissing, beschadiging en vernietiging van cultuurgoederen door bijvoorbeeld brand, wateroverlast of vandalisme. Maatregelen zijn gericht op preventie, detectie en bereddering. Een actuele analyse van de veiligheidsrisico's maakt inzichtelijk of in het beveiligingsbeleid extra maatregelen moeten worden genomen om de veiligheidszorg te verbeteren. Schade aan- en verlies van museale cultuurgoederen moeten worden gemeld aan de Erfgoedinspectie.

6.2 Bevindingen

Veiligheidsplan, risicoanalyse, maatregelen

De KSD heeft begin 2017 het Veiligheidszorgplan 2017-2020 vastgesteld. Hierin is de organisatie van het risicomangement beschreven gericht op arbo-, veiligheids-, en milieurisico's.

Het museum geeft in de monitor Erfgoedinspectie 2015-2016 aan niet te beschikken over een actuele analyse specifiek gericht op de veiligheidsrisico's voor de collectie. Dit neemt niet weg dat uit informatie van het museum blijkt dat uiteenlopende maatregelen zijn genomen om risico's van schade door brand en diefstal tegen te gaan. Een voorbeeld hiervan is de vervanging van de brandmeldinstallatie in 2016. Het museum schat het risico op schade door wateroverlast laag in. De ligging van het museum, de onderhoudsstaat van de gebouwen, het ontbreken van airconditioning en de bovengrondse opslag van de collectie worden als argumenten aangevoerd.

Collectiehulpverlening en oefenen

Het calamiteitenplan van het museum dat in 2015 is vastgesteld, richt zich ten dele ook op de collectiehulpverlening. Het plan bevat namelijk handelingsinstructies m.b.t. de collectie bij voorkomende calamiteiten. De CHV-organisatie, zoals een bellijst, en een prioriteitenlijst bij een noodzakelijke evacuatie van de collectie zijn niet in het plan beschreven.

Er hebben geen oefeningen plaatsgevonden gericht op collectiehulpverlening.

Incidenten, registratie en melding

De afgelopen twee jaar hebben zich geen incidenten met verlies of schade aan de collectie voorgedaan. Als dergelijke incidenten zich voor zouden doen worden deze gemeld in de centrale registratie DICE van de RCE.

6.3 Conclusies

- Het museum heeft aantoonbaar maatregelen genomen om de mogelijke risico's voor de collectie tegen te gaan. Omdat een actuele op de collectie gerichte risicoanalyse ontbreekt kan niet worden onderbouwd dat het huidige niveau van veiligheidszorg toereikend is.
- Ten dele is voorzien in de planmatige aanpak van de collectiehulpverlening van calamiteiten.

6.4

Aanbevelingen

- Stel in het kader van het door de KSD vastgestelde risicomanagement een actuele risicoanalyse op voor de collectie en neem waar nodig op basis daarvan aanvullende maatregelen om de veiligheidszorg voor de collectie te optimaliseren.
- Completeer de beschrijving van de planmatige aanpak van de collectiehulpverlening en toets deze vervolgens in de praktijk door het houden van een oefening.

7 Toegankelijkheid

7.1 Inleiding

Collecties moeten zo veel mogelijk toegankelijk worden gemaakt voor het publiek. De beheerder stelt de collectie en informatie over de collectie op fysieke en digitale wijze open voor onderscheiden doelgroepen. De beheerder bevordert collectiemobiliteit en bruikleenverkeer. Maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid kunnen zijn neergelegd in bijvoorbeeld een presentatie-, informatie- en/of onderzoeksplan, jaarplan of activiteitenplan.

7.2 Bevindingen

Fysieke toegankelijkheid

Het museum overweegt om de huidige vaste presentatie her in te richten. Dit blijkt uit de jaarplannen van het museum. In de huidige vaste presentatie zijn ca. 2.000 objecten tentoongesteld, aan de hand waarvan het historisch perspectief en de taken van de Koninklijke Marechaussee worden gepresenteerd. Ook is in de afgelopen jaren een tentoonstelling ingericht die is gewijd aan de oprichter van het Museum, Kolonel M.C. van Houten.

Gezien de mogelijke herinrichting van de vaste presentatie kiest het museum er voor in de komende periode geen tijdelijke tentoonstellingen te organiseren. Het museum streeft er naar om het huidige bezoekersaantal van ca. 18.000 per jaar minimaal te consolideren.

Digitale toegankelijkheid

De collectie van het museum is niet digitaal toegankelijk. De KSD geeft in het collectieplan 2016-2020 aan hierin verandering te willen aanbrengen. Als doelstelling is geformuleerd dat in 2020 de KSD-database (de samengevoegde of gekoppelde registratiesystemen van de vestigingen) zal zijn aangesloten op de Digitale Collectie Nederland van de RCE. De KSD merkt hierbij op dat dit eisen stelt aan de thesauri van de collecties en de kwaliteit van de data en digitaal beeldmateriaal.

7.3 Conclusies

- Het museum streeft een meer eigentijdse inrichting van de fysieke presentatie van de collectie na.
- De digitale toegankelijkheid van de collectie is thans onvoldoende. Het beleid van de KSD voorziet in digitale ontsluiting van de collectie in 2020.

7.4 Aanbevelingen

- Bezie de verbetering van de fysieke presentatie in relatie tot het vast te stellen strategisch beleid voor het museum. Werk dit vervolgens verder uit in het te actualiseren collectiebeleid.
- Voer de ambities voor het digitaal ontsluiten van de collectie uit, rekening houdend met eventuele hiervoor noodzakelijke verbeteringen van de registratiekwaliteit.

8 Administratieve organisatie

8.1 Inleiding

De beschrijving van de administratieve organisatie van het collectiebeheer waarborgt de continuïteit en kwaliteit van het beheer. In de administratieve organisatie zijn de procedures voor het beheer vastgelegd. Het museum toetst of de beschreven procedures juist worden toegepast en voert periodiek een evaluatie van de procedures uit.

8.2 Bevindingen

Het is de bedoeling dat uiterlijk in 2018 alle Spectrum-procedures in de gehele organisatie worden ingevoerd. Dit is vastgesteld in het collectieplan 2016-2020 van de KSD.

Dit moet gaan voorzien in de achterstand die uit de inspectie bij het Marechauseemuseum naar voren is gekomen. Het museum beschikt niet over een dekkend en actueel pakket aan beschreven procedures voor de uitvoering van beheertaken. De indruk is verder dat schriftelijke procedures die wel beschikbaar zijn, zoals voor de insectenbestrijding en voor het conserveren van verschillende materialen, in de praktijk geen toepassing vinden. Hierbij dient te worden aangetekend dat de beschikbare personele capaciteit voor het collectiebeheer zeer beperkt is.

8.3 Conclusies

- Het beleid van de KSD is er op gericht om de administratieve organisatie van het museum te verbeteren. Deze is thans onvoldoende op orde, hetgeen een risico geeft voor de kwaliteit van de uitvoering van beheertaken, in het bijzonder door vrijwilligers.
- Er is thans te weinig deskundige personele capaciteit beschikbaar om er op toe te zien dat vrijwilligers de beheertaken volgens vastgestelde procedures uitvoeren.

8.4 Aanbevelingen

- Realiseer de doelstelling om het museum te voorzien van relevante procedures voor het collectiebeheer. Draag zorg voor voldoende deskundige personele capaciteit voor een goede implementatie en opvolging van de procedures.

Bronnen

De inspectie van het Marechauseemuseum is uitgevoerd door 2 senior inspecteurs bij de Erfgoedinspectie. De (tijdelijk) conservator van het museum is gesprekspartner geweest namens het museum.

Lijst van geraadpleegde documenten

- Monitor Erfgoedinspectie 2015-2016
- KSD Meerjarenvisie 2016-2020
- KSD Collectieplan 2016-2020
- KSD Veiligheidszorgplan 2017-2020
- Beleidsplan Marechauseemuseum 2010-2014
- Jaarplannen Marechauseemuseum 2017 en 2018
- Meetgegevens klimaatbeheersing (2017)
- Plan van aanpak diverse materialen (ongedateerd)
- Quickscan Chubb Fire and Security (2015)
- Opdrachtbevestiging Rentokil m.b.t. bestrijding knaagdieren (2017)
- Opdrachtbevestiging Rentokil m.b.t. Luminoslampen (2017)

Profiel Marechauseemuseum

In onderstaand profiel is een beknopte schets gegeven van de geschiedenis van het museum, de samenstelling van de collectie, de museale gebouwen en de organisatie van het collectiebeheer. Het is onder andere ontleend aan de website van het Marechauseemuseum.

De collectie is eigendom van de Stichting Museum der Koninklijke Marechausee.

Op 31 oktober 1936 is op initiatief van de kolonel der Koninklijke Marechausee M.C. van Houten het 'historisch museum der Koninklijke Marechausee' geopend aan de Zwolseweg te Apeldoorn. Bij het uitbreken van de oorlog werd de collectie opgeslagen op de zolders van het Depot der Koninklijke Marechausee aan de Zwolseweg te Apeldoorn en waarschijnlijk ook enige tijd ondergebracht in de Koninklijke Stallen van Paleis 't Loo'.

Na de tweede wereldoorlog werd de locatie van het museum het Leger en Wapen museum 'Generaal Hofer'. Kolonel van Houten was destijds directeur van het Legermuseum. In 1957 bevond het 'historisch museum der Koninklijke Marechausee' zich in de Koninklijke Stallen te 's-Gravenhage en van 19 maart 1959 tot 10 april 1972 op de zolders van de brigade Rotterdam aan de Westersingel 12.

Sinds 1972 is het museum, thans genaamd 'Marechauseemuseum' gevestigd in het voormalige Weeshuis in Buren. De museumstichting huurt het gebouw voor een symbolisch bedrag van de stichting Koninklijk Weeshuis.

De depots van het museum bevinden zich op meerdere locaties in het museumgebouw. Op de eerste verdieping bevinden zich depotruimten voor respectievelijk hoofddekseis, schoenen, blanke wapens en varia. De wapenkamer bevindt zich op de begane grond en het schilderijendepot is op de zolderverdieping. Ook bevinden zich de grote en kleine bibliotheek in het museumgebouw. Daarnaast heeft de museumstichting sinds 2003 een dependance in gebruik, door aankoop van de voormalige sportzaal van de gemeente. Hier is het rijdend materieel en op de eerste verdieping onder andere de textielcollectie en de boekencollectie opgeslagen.

De collectie van het Marechauseemuseum bestaat uit schilderijen, aquarellen, tekeningen, documenten, onderscheidingen, curiosa, schaalmodellen, foto's en video's, uniformen van de Marechausee door de eeuwen heen, een uitgebreide wapencollectie, Marechausees te paard, motorfietsen, pantservoertuigen, 4WD's van de Marechausee uit het Caribisch gebied en een M113 gepantserd rupsvoertuig.

Het Marechauseemuseum is één van de vier musea die deel uitmaken van de Koninklijke Stichting Defensiemusea. De andere musea betreffen het Nationaal Militair Museum, het Marinemuseum en het Mariniersmuseum. Omdat de collectie van het Marechauseemuseum geen eigendom is van de Staat is deze door een bruikleenovereenkomst aan de zorg van het Ministerie van Defensie toevertrouwd. Vervolgens heeft het Ministerie van Defensie een beheerovereenkomst gesloten met de KSD voor het beheer van de collectie van de vier musea.

Colofon

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Postbus 16478
2500 BL Den Haag

Tel: 070 4124012
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

Den Haag, oktober 2017

